

Pavlovo uvěznění v Cesareji (Sk 24–26)

Texty na tento týden

Sk 24,1–27; 25,1–27; 26,1–32

Základní verš

„A Pavel řekl: ‚Kéž by dal Bůh, aby ses nejen ty, nýbrž i všichni, kdo mě slyší, stali dříve nebo později tím, čím jsem já – kromě těchto pout.‘“ (Sk 26,29)

Pavlovým přesunem do Cesareje začalo jeho dvouleté (Sk 24,27) věznění v Herodově paláci (Sk 23,35), který byl oficiálním sídlem římského místodržícího. Během tohoto období ho několikrát vyslyšali římský místodržitelé Félix a jeho nástupce Festus a král Agrippa II. Takto se naplňovalo Pavlovo poslání, kterým ho pověřil samotný Pán (Sk 9,15).

Během každého výslechu Pavel trval na své nevinosti, prohlašoval, že proti němu neexistují žádné důkazy ani svědci. Lukáš ukazuje, že pro Pavlovo věznění neexistoval žádný důvod a že kdyby se neodvolal k císaři, mohl být propuštěn (Sk 26,32). Opakované výslechy poskytly Pavlovi možnost, aby svědčil o Ježíši a o velké naději na zaslíbené vzkříšení.

Toto období však bylo pro Pavla i časem hlubokého znepokojení a nepříjemného věznění. Navíc se zdá, že se Pavlovi nedostávalo téměř žádné podpory ze strany jeruzalémských křesťanů. „Všichni bratři, kteří stáli v čele sboru, měli nyní jedinečnou příležitost otevřeně vyznat, že skrze Pavla působil Bůh a že chybovali, když se nechali svést zprávami jeho nepřátel k žárlivosti a předsudkům. Nepokusili se však společnými silami zjednat ukřivděnému apoštolovi spravedlnost. Místo toho mu dali radu, z níž bylo zřejmé, že je stále ještě ovládá pocit, že si Pavel za přetrvávající zaujatost do značné míry může sám. Nepostavili se velkoryse na jeho obranu a nesnažili se nespokojeným bratřím dokázat, že jsou v nepravu. Chtěli dosáhnout kompromisu tím, že mu poradili, jak má podle jejich názoru jednat, aby odstranil všechny důvody k nedorozumění.“ (AA 403; PNL 232)

Budování společenství

- ▶ **Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?**
- ▶ **Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.**

Pavel před Félixem

¹⁴Přiznávám se ti však k tomu, že podle směru, který oni označují za sektu, sloužím Bohu svých předků: Věřím všemu, co je napsáno v zákoně Mojžíšově a v prorockých knihách, ¹⁵a tak jako oni mám naději v Bohu, že jednou spravedliví i nespravedliví vstanou k soudu. ¹⁶Proto i já se vždy snažím zachovat neporušené svědomí před Bohem i lidmi. (Sk 24,14–16)

Osobní studium

Pět dní po Pavlově přesunu se do Cesareje se dostavila i skupina významných židovských vůdců – nejvyšší kněz, několik členů velerady a Tertullus, profesionální řečník a právník, aby Félixovi formálně předložili žalobu na apoštola (Sk 24,1–9).

Jde o jediný popsany soudní spor ve Skutcích, při kterém žalobci využili služeb právního zástupce. Tertullus se ve své řeči pokusil zajímavou strategií získat místodržitele na stranu žalujících. Vůbec totiž nebylo pravdou, že by Židé prožívali pod vládou Félixě dlouhé období míru. Skutečnost byla dokonce taková, že žádný jiný místodržitel nepoužíval vůči Židům tolik represí. Toto násilí vyvolávalo u Židů obrovské nepřátelství vůči vládě Říma. Tertullus s pomocí velkého množství lichotek žádal o pozornost.

Potom vůči Pavlovi vznesl tři konkrétní obvinění: (1) Pavel měl vyvolávat rozbroje mezi Židy po celém světě (Sk 24,5). (2) Pavel měl být vůdcem nazorejské sekty (Sk 24,5). Tento bod předpokládal, že křesťanství je jakýmsi rozvrtným hnutím. (3) Pavel se pokoušel znesvětit chrám v Jeruzalémě (Sk 24,6).

Přečti si text Skutky 24,10–19 a pokus se shrnout základní body Pavlovy obhajoby.

Pavel ve své obhajobě uvedl skutečnosti, které vyvrátily důvody k žalobě proti němu. Nejpodstatnější bylo, že u soudu chyběli svědci z Malé Asie (Sk 24,18.19), což samo o sobě mohlo celou žalobu znevěrohodnit. A protože židovští představitelé měli mluvit jen o Pavlově slyšení před veleradou, které proběhlo o týden dříve (Sk 24,20), neměli jej z čeho obvinít, snad pouze z toho, že věřil ve vzkříšení mrtvých (Sk 23, 6).

Félix okamžitě pochopil váhu Pavlových argumentů. Křesťanství poměrně dobře znal, pravděpodobně prostřednictvím své manželky Drusilly. Rozhodl se, že soud odročí (Sk 24,22).

Félixova reakce (Sk 24,24–27) na obžalobu Pavla prozrazuje něco o jeho povaze: odkládání, úplatkářství a prospěchářství. Před někým jako Félix neměl Pavel téměř žádnou šanci na spravedlivý soud.

Aplikace

Přečti si text Skutky 24,16. Pavel řekl, že se vždy snažil, aby měl „neporušené svědomí před Bohem i před lidmi“. Jak jeho slovům rozumíš? Co bys potřeboval změnit, abys o sobě mohl říct totéž?

Pavel před Festem

⁹Festus se chtěl zavděčit Židům a odpověděl Pavlovi: „Chceš jít do Jeruzaléma a tam být přede mnou souzen z těchto obvinění?“ ¹⁰Ale Pavel řekl: „Stojím před císařským soudem, kde mám být souzen. Proti Židům jsem se v ničem neprovinil, jak i ty velmi dobře víš. ¹¹Jestliže jsem vinen a spáchal jsem něco, za co si zasloužím smrt, nezdráhám se zemřít. Není-li však pravda, z čeho mě tito žalobci obviňují, nikdo mě jim nemůže vydat. Odvolávám se k císaři.“ (Sk 25,9–11)

Osobní studium

Pavel strávil ve vězení dva roky jen proto, že si tím Félix chtěl získat Židy na svou stranu. Félixovým nástupcem v úřadu se stal Portius Festus, který zastával v Judsku úřad místodržitele v letech 60 až 62.

Přečti si text Sk 25,1–7. Jak bys charakterizoval vztah představitelů tehdejšího židovství k Pavlovi? Co to vypovídá o jejich postoji ke křesťanství? Z čeho mohl tento postoj pramenit a proč byl nebezpečný?

Jelikož členové velerady již jednou neuspěli ve své snaze přesvědčit Felixe o nutnosti odsoudit Pavla, nechtěli nyní nic ponechat náhodě. Při pravděpodobně první návštěvě Festa v Jeruzalémě požadovali, aby jim projevil přízeň, Pavla vydal zpět do jejich rukou a oni ho tak mohli soudit podle svých zákonů.

Tato žádost však byla jen záminkou, která měla zakrýt jejich skutečný záměr – zabít Pavla. A přestože Festus byl ochoten Pavlův případ znovu otevřít, rozhodl, že se soud bude konat v Cesareji, ne v Jeruzalémě. To znamenalo, že Pavel bude souzen podle římských zákonů.

Jakmile Festus přišel zpět do Cesareje, svolal tribunál a Pavlovi protivníci začali na apoštola vytahovat jedno vážné obvinění za druhým (Sk 25,7). Lukáš tato obvinění nezaznamenává, ale podle Pavlovy odpovědi (Sk 25,8) se můžeme domnívat, že šlo o podobná obvinění jako před dvěma lety, možná s tím rozdílem, že Pavla mohli označit i za hrozbu pro celou říši.

Přečti si text Skutky 25,8–12. V čem bylo uvažování Festa podobné Félixově uvažování? Jak Pavel reagoval, když si uvědomil, že se ho může Festus pokusit zneužít ke svým politickým cílům?

Jelikož Festus nechtěl přijít o podporu Židů hned na počátku tím, že by prohlásil Pavla za nevinného, uvažoval o možnosti vyhovět jejich počátečnímu požadavku vydat apoštola veleradě (Sk 25,9).

Pavel však takovou možnost nepřijal. Věděl, že v Jeruzalémě by nemohl očekávat spravedlivý soud a že by ho ani Festova přítomnost nemusela před záměry jeho nepřátel ochránit. Využil proto svá práva římského občana a trval na tom, že má právo na soud před římským tribunálem. Předpokládal, že v jeho nejisté situaci mu může pomoci jen odvolání se k nejvyšší instanci římského právního systému, kterou byl samotný císař.

Aplikace

Kdy jsi byl v pokušení přizpůsobit vlastní názory a životní principy tak, aby sis získal přízeň někoho jiného? Proč může být podobný postup nebezpečný?

Rozhovor vládců

24Festus pak promluvil: „Králi Agrippa a všichni zde přítomní, vidíte toho muže, na něhož si u mne všichni Židé jak v Jeruzalémě, tak zde stěžovali a křičeli, že nesmí zůstat na živu. 25Já jsem zjistil, že nespáchal nic, zač by zasluhoval smrt. Protože on sám se odvolal k císaři, rozhodl jsem, že ho k němu pošlu. 26Nemám však nic určitého, co bych o něm císaři napsal. Proto jsem ho dal předvést před vás a zvláště před tebe, králi Agrippa, abyste ho vyslechli a já se dověděl, co mám napsat. 27Zdá se mi totiž nerozumné poslat vězně a neuvést zároveň obvinění vznesená proti němu.“ (Sk 25,24–27)

Osobní studium

Festus souhlasil s tím, že Pavlovi umožní postavit se před soud v Římě (Sk 25,12). Mezitím však místodržitel uvítal možnost konzultovat Pavlův případ s králem Herodem Agrippou II., který přišel do Cesareje na vládní návštěvu. Šlo mu hlavně o to, jak by měla vypadat oficiální zpráva, kterou v souvislosti s Pavlovou kauzou pošle císaři. Festus pravděpodobně ještě nebyl dokonale seznámen se všemi židovskými záležitostmi a Agrippa mu s tím určitě mohl pomoci (Sk 26,2.3).

Agrippa II. vládl nad několika pohanskými oblastmi jako vazalský vládce Říma. Kromě toho do jeho jurisdikce spadal chrám v Jeruzalémě a měl pravomoc stanovovat velekněze. Mimo jiné byl posledním králem herodiánské dynastie. Do Cesareje přišel spolu se svou sestrou Bereniké (další Agrippovou sestrou byla Drusilla, manželka předchozího místodržícího Félix).

Při popisu celého případu se Festus vyjádřil, že obvinění na Pavlovu adresu se netýkala žádného hrdelního zločinu. Šlo jen a jen o otázky spojené s židovským náboženstvím, které souvisely s „jakýmsi“ Ježíšem, který zemřel a „o němž Pavel tvrdil, že je živ“ (Sk 25,19). Pavel už dříve před veleradou prohlásil, že je souzen pro víru v Ježíšovo vzkříšení. A Festus nyní potvrdil, že právě vzkříšení je hlavním sporným bodem celého případu.

Přečti si text Skutky 25,13–27. Jak na tebe působí Lukášovo vyprávění o setkání místodržícího (prokurátora) Festa s králem Agrippou? O čem svědčí jejich vzájemná komunikace?

„Když se před shromážděnými objevil Pavel, měl stále ještě na rukou pouta. Všichni si mohli všimnout obrovského protikladu: Agrippa a Bereniké měli moc a postavení, a proto jim byl svět nakloněn. Chyběly jim však ty povahové vlastnosti, kterých si cení Bůh. Přestupovali Boží zákon a jejich myšlení i jednání bylo zkažené. Jejich způsob života budil v nebi odpor.“ (AA 434; PNL 250)

Aplikace

Proč vnější projevy – v tomto případě společenské postavení, vliv a moc – nejsou dobrým ukazatelem skutečné povahy člověka? Co konkrétně můžeš udělat, aby ses nenechal překvapit a „neposuzoval“ člověka podle jeho vlivu, vnějších projevů zbožnosti nebo podle úřadu, který zastává?

Pavlova obhajoba

19A tak jsem se, králi Agrippu, nemohl postavit proti nebeskému vidění, 20a kázal jsem nejprve obyvatelům Damašku a Jeruzaléma a po celé judské zemi, a pak i pohanům, aby se v pokání obrátili k Bohu a podle toho žili. 21Z toho důvodu se mne Židé zmocnili, když jsem byl v chrámě, a chtěli mě zabít. 22Ale Bůh mi pomáhal až do dnešního dne, a tak zde stojím jako svědek před velkými i malými. Neříkám nic než to, co předpověděli proroci i Mojžíš: 23Mesiáš má trpět, jako první vstane z mrtvých a bude zvěstovat světlo lidu izraelskému i pohanům.“ (Sk 26,19–23)

Osobní studium

Okázalost ve vystupování krále Agrippy II. a jeho sestry Bereniké ostře kontrastuje s obrazem vězněného Pavla s pouty na rukou. Apoštol se ve své řeči zaměřil především na krále Agrippu, neboť Festus už jeho argumenty znal (Sk 25, 8–11).

Přečti si text Skutky 26,1–23. Jak Pavel při své obhajobě postupoval? Který z bodů Pavlovy obhajoby považuješ za nejdůležitější? Proč?

Pavlova řeč byla v podstatě jakousi autobiografií, shrnutím jeho života před a po obrácení. Svým obsahem se podobá řeči, kterou apoštol přednesl před zástupem v Jeruzalémě (Sk 22,1–21).

Pavel začal tím, že se snažil získat si Agrippovu přízeň. Vyjádřil svou vděčnost za možnost hájit se před králem i proto, že Agrippa velmi dobře znal „všechny židovské obyčeje i sporné otázky“ (Sk 26,3). Agrippa proto mohl římskému místodržiteli pomoci pochopit, že obvinění vůči němu skutečně nemají žádné opodstatnění a jsou vykonstruovaná.

Pavlovu řeč je možné rozdělit na tři části. V první části (Sk 26,4–11) apoštol popisuje svou bývalou zbožnost farizea, o níž věděli v Jeruzalémě všichni jeho současníci. Jako farizeus věřil mimo jiné ve vzkříšení mrtvých, což bylo neodmyslitelnou součástí naplnění nadějí patriarchů. Jednotliví židovští představitelé měli často vůči Pavlovu učení rozdílné výhrady, protože v podstatě v něm nebylo nic protizidovského. Pavel velmi dobře rozuměl jejich postojům, protože sám kdysi pokládal Ježíšovo vzkříšení za neuvěřitelné a nepředstavitelné. To byl také důvod, proč dokonce pronásledoval věřící v živého Krista.

V druhé části (Sk 26,12–18) Pavel vysvětloval, jak se jeho pohled změnil, když se na cestě do Damašku setkal se vzkříšeným Ježíšem a když dostal pověření kázat pohanům dobrou zprávu o vzkříšení.

Pavel nakonec vysvětlil, že vliv toho, co prožil (Sk 26,19–23), byl tak silný, že prostě neměl na výběr a musel poslechnout a uskutečňovat své poslání. A to byl také jediný důvod, proč se dostal před soud. Skutečnou příčinou jeho zatčení totiž nebylo porušení židovských zákonů nebo znesvěcení chrámu, ale jeho poselství o Ježíšově smrti a Ježíšově vzkříšení. Tato zvěst však byla zcela v souladu s Písmem a umožňovala věřícím z pohanů, aby měli stejný podíl na spasení.

Aplikace

Pavel říká, že evangelium měl pohanům zvěstovat, aby se jim otevřely „jejich oči a oni se obrátili od tmy ke světlu, od moci satanovy k Bohu, a vírou dosáhli odpuštění hříchů a podílu mezi posvěcenými“ (Sk 26,18). Jak se ve tvém životě projevuje to, o čem Pavel mluví?

Pavel a židovští vůdcové

²⁶Vždyť král to všechno zná, a proto také k němu mluvím otevřeně. Jsem přesvědčen, že mu nic z toho není neznámo. Vždyť se to neudálo někde v ústraní. ²⁷Věříš, králi Agrippa, prorokům? Vím, že věříš.“ ²⁸Agrippa odpověděl Pavlovi: „Málem bys mě přesvědčil, abych se stal křesťanem.“ (Sk 26,26–28)

Osobní studium

Ačkoli Pavel se ve své řeči obracel na krále Agrippu, Festus byl první, kdo na jeho argumenty zareagoval (Sk 26,24). Festus by jako Říman neměl mít filozofický problém, když Pavel mluvil o nesmrtnosti duše, ale koncept nesmrtnosti a vzkříšení zněl v řecko-římském světě jako absolutní oxymoron, tedy dvě navzájem se vylučující tvrzení. Člověk podle řecké filozofie vlastně umírá proto, aby se jeho nesmrtná duše osvobodila od těla. Vzkříšení bylo pro ně v protikladu k nesmrtnosti. Právě proto Pavel na jiném místě říká, že evangelium je pro pohany bláznovstvím (1K 1,23).

Pavel velmi zdvořile obhajoval logiku svých tvrzení. Obrátil se na Agrippu, Žida, který mohl nejen rozumět, ale také potvrdit, že všechny Pavlovy argumenty jsou v souladu s hebrejskými proroky (Sk 26,25,26).

Jak se mohl podle veršů Sk 26,26–28 král Agrippa při Pavlových slovech cítit? Co si myslíš o reakci krále na Pavlovu naléhavou otázku?

Král Agrippa by jako Žid nikdy nepopřel svou víru v Písma. Pokud by však vyjádřil s Pavlem souhlas, znamenalo by to, že mu nezbyvá než přijmout Ježíše za Mesiáše. Jeho odpověď proto byla šikovným úskokem z logické pasti, v níž se ocitl. Agrippa doslova říká: „Tak rychle mě chceš přesvědčit, abych se stal křesťanem?“ (Sk 26,28; jde o výstižnější vyjádření než tradiční překlad: „málem bys mě přesvědčil, abych se stal křesťanem“.)

Pavlova pohotová odpověď ukazuje na jeho neochvějnou oddanost evangeliu: „Kéž by dal Bůh, aby ses nejen ty, nýbrž i všichni, kdo mě slyší, stali dříve nebo později tím, čím jsem já – kromě těchto pout“ (Sk 26,29). Jeho závěrečná slova během tohoto výslechu nepatřila prosbě o osvobození. Namísto toho si přál, aby i oni mohli prožívat svobodu, kterou prožívá on – kromě pout na jeho rukou. Pavlova misionářská horlivost výrazně převyšovala jeho starost o vlastní bezpečnost.

Jaký „rozsudek“ Agrippa nad Pavlem vyslovil (Sk 26,31,32)? Proč nebyl Pavel propuštěn? Jaké to mělo následky?

Festus potřeboval Agrippovu pomoc k tomu, aby napsal zprávu pro císaře (Sk 25,25–27). Pavlovo odvolání k císaři bylo již formálně schváleno (Sk 25,12).

Aplikace

Jakou naléhavou výzvu zdůraznil Pavel v závěru své obhajoby? V čem spočívala její naléhavost? Považuješ Pavlovo odvolání k císaři za chybu? Jaké výhody a jaké nevýhody tento Pavlův krok přinesl?

Podněty k zamyšlení

„O čem asi uvažoval Agrippa při Pavlových slovech? Zamýšlel se nad svými předky a nad jejich marnými útoky proti tomu, o kterém teď Pavel kázal? Uvažoval o svém prastarém otci Herodovi Velkém, který dal vyvraždit nevinné děti v Betlémě? O svém strýci Antipovi, který dal zavraždit Jana Křtitele? Nebo o svém otci Agrippovi I. a umučení apoštola Jakuba? Viděl v tragédiích, které na tyto vládcy dolehly, důkaz o Boží nespokojenosti s jejich zločiny proti jeho služebníkům? Když v tento den „s velkou okázalostí“ vstoupil do soudní síně, vzpomněl si na svého otce Agrippu, významného vládce, který po příchodu do Cesareje stál před lidmi v zářivém oblečení a davy ho oslavovaly jako boha? Zapomněl snad na to, jak ještě před skončením tohoto provolávání slávy přišel hrůzostrašný pád ješitného krále? Něco z těchto událostí patrně proběhlo Agrippovou myslí. Ale jeho samolibost byla oslepena třípytivou honosností a jeho vědomí vlastní důležitosti odehnalo všechny šlechetné myšlenky.“ (6BC 1066.1067)

Otázky k rozhovoru

1. *Vraťte se společně k aplikační otázce ze čtvrtka. Uvažujte o Pavlově rozhodnutí odvolat se k císaři. Bylo to správné rozhodnutí (Sk 25,25; 26,31.32)? Zdůvodněte svá tvrzení. Jak spolu souvisí naše případné rozhodnutí domáhat se právní ochrany a spoléhání se na Boží péči?*
2. *Uvažujte o Pavlově výroku: „A tak jsem se, králi Agrippu, nemohl postavit proti nebeskému vidění...“ (Sk 26,19). Co tento výrok o Pavlovi vypovídá? Jak se Pavlův postoj týká nás (1Pt 2,9.10)?*
3. *Pavlovi záleželo na lidech, ne na číslech. Během svého posledního slyšení v Cesareji řekl svým posluchačům, že touhou jeho srdce je, aby všichni byli „jako on“, tedy zachráněni Boží milostí (Sk 26,29). Nešlo mu o vlastní svobodu nebo spravedlnost více nežli o přání, aby i oni mohli prožívat Boží spasení. Co se můžeme z tohoto příkladu naučit? Ve kterých oblastech jsme ochotni obětovat se, aby se mohlo šířit evangelium?*
4. *Agrippa měl možnost slyšet evangelium přímo od apoštola Pavla. Přesto ho odmítl. Jak se můžeme vyhnout tomu, abychom nepřehlédli anebo neodmítli velké možnosti, které se objeví přímo před námi? Jak můžeme zůstat duchovně citliví k realitě kolem nás?*

Praktický závěr

- ▶ *Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?*

Podněty k modlitbám

- ▶ *Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.*
- ▶ *Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?*
- ▶ *Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.*

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy: